

Обективно безпътни, а толкова живи...

Светлана Байчинска

Видях “Малки трагедии” на Андрей Денников преди месец, в края на септември, а и до ден днешен прогълждавам да мисля за този спектакъл. Да разкажа за видяното обаче така и не успях. Много пъти започвах и след по-малко от две минути завършвах с: “Абе, какво да ти разправам... беше наистина невероятен спектакъл! Изумителен спектакъл! Страхотен актьор!!!” И мълквах, не без известно чувство на неудобство, за да не кажа срам – нали, Боже, съм театровед..., а вместо анализ или поне смислено описание, от устата ми се леят нечленоразделни възклицания... “Защо тогава си седнала да пишеш?” – бихте попитали вие. Във всеки случай не и за да “дисциплинирам” възторга си от случилото се пред очите ми театрално “чудо”. Ще се опитам, разбира се, да се добера до неговия източник, създавайки що-годе свързан текст – и при това ще гледам да не злоупотребявам с удивителните знаци и многоточията (така или иначе, la noblesse oblige!). Но ако това въпреки искрените ми намерения все пак се случи, бъдете снизходителни! Помислете си за същинските причини, които са ви накарали да се заемете с неблагоприятния критически занаят – нима те не се крият в спомените ви тъкмо за подобни преживявания? И се попитайте дали все още бихте го упражнявали, ако сте загубили всякаква надежда да си излезете от театралния салон възторжено “онемели”?

През последните десетина години тази моя надежда тлее едва-едва – по много причини, но това е друга, голяма и болезнена тема. Гаснещото д пламъче обаче леко припламна, когато сред постерите на “Панаира на куклите” видях един, който анонсираше гастрол на московския Държавен академичен централен куклен театър “Сергей Образцов”: “Малки трагедии” от А. С. Пушкин. Режисьор Андрей Денников.

Името на режисьора не ми говореше нищо и навярно затова на лицето ми цъфна надменно-недоверчива усмивка (признавам си грехал): “Малки трагедии” с кукли??!!” – казах си аз. - “Дааа, замахнуууулих...” За разлика от “Денников” обаче, името Театър “Сергей Образцов” събуди в мен маса спомени – от ония, за които стана дума по-горе. В съзнанието ми изплува благородното и благо лице на великия кукленик, общуващ с любимия си “син”, немирника Тяпа, после – образът на Конферансието на “Необикновения концерт” с неговия лениво провлечен (но ясен!) говор и убийствено саркастични коментари, после – оперната дива, чиято “страстна” Кармен в буквалния смисъл на гумата помиташе всичко на сцената... Най-яркият спомен обаче беше за смеха – спонтанният смях на публиката в този куклен театър, който не просто се лееше свободно, а сам сякаш беше свобода...

Та поради всички тези спомени се озовах първо пред касата, а после и в салона на “Гурко”. Бях изпълнена с умерено любопитство и ведри, но не прекалени очаквания. Убеждавах себе си, че хората, работещи днес в този легендарен театър, не биха могли да изневерят на неговите многолетни традиции и наложените от Маестроото критерии за безупречен професионализъм, сценична поетика и художествен вкус. И значи всичко ще бъде наред!... При все че: “Малки трагедии” с кукли??!!... “Не бъди прегубедена! – казах си. – Може пък...”

Фестивалният анонс, произнесен от колегите със съответстваща за случая тържествено-празнична интонация обаче, някак ме напреди и подхрани моите съмнения. Не помнех името на режисьора, което бях прочела на афиша преди няколко дни. Чух, че е Андрей Денников, разбрах и че е “заслужил артист на РФ”. Името

се повтори след “художник на куклите”. И още веднъж – след “хореограф”. И пак – след “глас”. И още веднъж – след “ролите изпълняват” (при все че тук прозвуча и още едно име – Максим Мишаев). След “музика” водещият направи акцентирана пауза и когато вместо поредното “Андрей Денников” тържествено произнесе: “Моцарт, Качини, Хендел и фламенко”, в салона избухна спонтанен смях. “Ясно! – мислех си. – Поредният “човек-оркестър”... Остава да го видим как изглежда и дали наистина е толкова всеможещ...” (А пропо – никога не съм си падала по геца-Вундеркинди и хората-оркестри. Макар да знам, че Господ, като рече да дава – дава, без да се скъпи!)

Светлините в салона изгаснаха, прозвуча увертюрата на “Дон Жуан”. С гръб към публиката

Сцени от
“Малки трагедии”
Scenes from
Little Tragedies

един видимо млад, невисок мъж със спретната фигура дирижираше невидим оркестър – с неподправена страст, устрем, въодушевление и... музикантски професионализъм (!). Несъмнено – Моцарт (перука, костюм, обувки XVIII век). Движенията на ръцете му, тялото, главата са колкото вдъхновени, толкова и прецизни, конкретни и целенасочени. Слушаш музиката и знаеш, че е запис, а чувството, че тя се ражда сега, в този миг, благодарение тъкмо на тези движения, не те напуска... “Чудесно! – мислех си аз. – Поне един, който освен че е наистина музикален, е наясно с разположението на групите в оркестъра; и който май си е дал труда да поработи с истински диригент, за да не размахва ръцете си като вятърна мелница...”

Същинските изненади обаче тепърва предстояха. Защото същият този Денников, който със сияещ поглед и любов следеше как оживялата в ръцете му оперна примадона пее арията на Церлина (с неговия глас! *сопранова* партия с всички *д* височини – на живо!), само след миг закова вниманието ни върху хипнотизирания от прозвучалата музика мрачен Салиери, който мъчително се раздвижи във високото си кресло, болезнено простена “О, Моцарт, Моцарт...” и в този *баритонов* вопъл прозвуча предчувствие за трагично неотменимост.

Преди обаче тя да се осъществи, пред очите ни ще се разиграят други трагедии. Превит на две, разтърсван от задушаваша старческа кашлица, подобен на лешояд, ще се устреми към своите пълни и безполезни сандъци Скърперник-рицар, ще се опита от мнимото си всемогъщество пред треперливото пламъче на свещите, яростен гняв ще разтърсва немощното му тяло при мисълта за наследника-прахосник, а в хрипливия му глас до последния миг ще звучи фанатично непримиримост с неизбежното.

С изящна и предизвикателна гързост ще вее по сцената своя червен плащ романтичният Дон Жуан, запътил се към поредната авантюра, за да случи своята съдба. Ще крета след него ренесансово закръгленият Лепорело,

отдавна примирил се с неоправимостта на своя господар, и честичко ще надига бутилчицата, очевидно за да утеша “възмутеното” си нравственото чувство. Уверена в неотразимия си женски чар, прекрасната Лаура ще развлича своите обожатели с песен и танци, ще се наслаждава на своята власт над тях, а миг след това ще се хвърли в прегръдките на дочакания Дон Жуан и ще му се отдаде със страст, в миг забравила за трупа на убития от него Дон Карлос. Вярна на своя вдовишки дълг, ангелски красивата и добродетелна Дона Анна ще се срещне с Дон Диего, ще чуе любовните му признания, в душата *д* ще се смеси възмущение, смут и желание. Постепенно тя ще се поддаде на изкушение да го види отново, да слуша гумите и гласа му. И ще му назначи среща в дома си. И ще го приеме като истинска “грандама”, а трепкащото в ръцете *д* ветрило ще издава и вродено женско кокетство, и поласкана суета, и искрено възлнение. Това, което става с Дона Анна и Дон Жуан след неговото решително признание, обаче трудно може да се опише – толкова много истинност, емоционална наситеност и психологическа динамика имаше в преживяванията и взаимоотношенията на тези две кукли, колкото не съм виждала за цял сезон в нашия драматичен театър!

Някъде тук навярно се крие и “магията” на този спектакъл, който е не просто бляскава демонстрация на множество вродени дарби и достигната професионална виртуозност. Да, вярно е, че този млад актьор с кръгло детско лице и сияйни светли очи прекрасно владее феноменалния си глас, че пее на живо всички вокални партии – от сопрановите до баритоновите, че се движи по сцената с изумителна лекота, че танцува прекрасно, че има безпогрешно чувство за ритъм, че води куклите със смайващо майсторство. Удивителното обаче е в това, че без да се крие зад параван, той някак си успява да остане невидим за зрителя и да прикове вниманието му върху същинските герои на спектакъла – обективно безплътни, а толкова живи...

Навярно затова, докато гледах спектакъла, не ме напускаше усещането, че пред очите ми се извършва едно магическо гемуургично действо, което превръща универсалните “еюдоси” на човешките страсти във видима и осезаема реалност. Изведени от пространствата на Моцартовата музика и Пушкиновата поезия, тези “еюдоси” се материализират в образите на куклите, сдобиват се с лица, манталитет, темперамент, емоции... и предначертани съдби, пред чиято неотменимост дори Демургът-създател е безсилен. Никой обаче не може да отмени неговото право да разбира и състрадава на всички тези слаби, грешни, заблуждаващи се и страдащи “геца”. И да ги обича с пронизителна, всеобемаша и печална нежност поради тяхната обреченост...

Така, както куклата-Моцарт нежно обича Денников, а той – нея и неговата музика. И всички други кукли – също. И партньора си. И високата поезия. И театъра...

А, струва ми се, мъничко и нас, омагьосаните и онемели зрители...

Сцена от
“Малки трагедии”
Scene from
Little Tragedies

